

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.,
12 mėn. 85 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Oedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 12 (44)

Kaunas, 1920 m. kovo mėn. 19 diena

II metai

Švietimo reikalai. Prie Generalinio Štabo Literatūros Skyriaus įsteigti nuo šių metų kovo mėnesio 1-os dienos Kultūros ir Švietimo Sekcija.

L. K. Įs. Nr. 261

Kultūros ir Švietimo reikalai.

Visose dalyse organizuojasi Kultūros ir Švietimo Komisijos, kurios vadovauja visu kariuomenės kultūros ir Švietimo darbu. Bet kaip kurios dalys išsimėtusios, batalionai ir kuopos stovi atskirai. Viena komisija viso darbo apimti negali. Taigi tuose batalionuose, kuopose ir komandose, kurie stovi nuo savo dalies atskirai, turi būti paskirtas vienas kariškis, kuris rūpintųsi visais savo kuopos, bataliono ir tt. švietimo reikalais. Jisai sulig Kultūros ir Švietimo Sekcijos nustatytos organizacijos ir programos turi pradėti darbą ir užmegsti ryšių su Sekcija.

Lit. Skyriaus Kultūros ir Švietimo Sekcija.

Kultūros ir Švietimo Komisijoms.

Kada kur įsisteigs kareivių skaitykla, prašom tuojau pranešti mums, kad galima būtų siuntinėti esamus mūsų žinioje laikraščius.

Literatūros Skyriaus Kultūros ir Švietimo Sekcija.

Karo apžvalga

Kovo 8 diena — kovo 15 diena (imtinai).

Santykiai su lenkais. Lenkų jėgų žymesnių judėjimų nebuvo ir nėra davinių, iš kurių būtų matyti lenkų karo politikai žymiai pasikeičiant. Kaip ir paprastai, jie skleidžia gandus apie įvairių mūsų mies-

ty puolimus. Paskutinių laikų lenkai giriasi puolė Kalvariją, Kapčiamiestį ir Ukmergę. Prieš Kalvariją ir Kapčiamiestį lenkų stovi 41 Suvalkų pulkas, b-nas Parubežio Sargybos ir vienas, kitas eskadronas „Jazda Tatarska“. Ukmergės rajone stovi 10 pėst. Divizijos 28 ir 31 pulkai ir 2 Liet. - Baetą vavių divizijos 7 pulkas. Šios dalys minėtuose rajonuose stovi nepamainomos.

Tuom tarpu lenkai kovo 14 d. visu ruožtu, nuo Kalkūnų ligi Turmonto puolė priešakines mūsų sargybas ir pastumėję jas atgal. Lenkai užėmė liniją kaimų Pokropiščiai, Kompuočiai ir Bartkiškiai, kur pirmiau stovėjo mūsų sargybos. Šios lenkų operacijos užduotis turės išsiaiškinti artimiausiomis dienomis.

Mūsų dalys perėjo kontrantpuolin ir paėmė atgal šiuos kaimus: Podlėpnikai, Kajačiškiai, Kompuočiai. Mūsų sužeista 3 kareiviai ir vienas viršila paimtas nelaisvėn. Lenkų paimta 16 nelaisvėn ir nemažai yra užmuštų ir sužeistų.

Yra žinių, jog lenkai rengiasi visas dalis, stovinčias Lietuvos fronte, pamainyti Poznaniaus dalimis.

Maišiogaloj lenkai vėl sukruoto formuoti „Strelców nadnemenskich“. Pirmiaus tas darbas kaip ir buvo aptilęs.

Paskutinėmis dienomis Rokiškio link skrido lenkų orlaivis, bet mūsų apšaudytas grįžo atgal.

Kovo 10 d. skrido orlaivis Vokietijos link, buvo mūsų aviacijos apšaudytas iš kulkosvaidžių ir priverttas nusileisti. Pasirodė, jog orlaivis skrido iš Smolensko Vokietijon. Pas keleivius rasti prekybinio pobūdžio dokumentai Rusų Tarybų Valdžios.

Bolševikų frontas. Bolševikai didesnio veikumo apreiškia savo žemių fronte, kur jie užėmė miestą Kem ir slenka toliau palei Murmano gelžkelį ir Kaukazo kryptimi, kur eina kovos apie Kubanos upę.

Lenkai vėl pradėjo ofenzyvą prieš bolševikus. Paėmė Žlobina, Mozyrių ir Kalenkooviči; smulkesnių žinių apie operacijas dar negauta.

Lenkų imperializmas kaip muilo burbulas pučiasi, kad sprogti ir pranykti. Lenkai įsiveržė 200—300 vers-

tu į Rusiją, užėmė didelius Lietuvos plotus. Gdansko link perkirto Vokietiją į dvi dalis, susipešė su čekais ir dar veržiasi Rusijon ir tebesvajoja apie Lietuvą. Mės iš šalies žiūrėsime ir tēmysime kaip Lenkija uoliai slenka prie jai nulemto galo. Imperializmo neišlaikė didelė ir sena valstybė — Rusija, žlugo galinga Vokietija. Jaunos ir nesubrendusios dabartinės Lenkijos likimas aiškus. Vyr. leit. Urbaitis.

Kiekvienoj kuopoj turėti knygynėlį.

Kariuomenės kultūros ir švietimo darbas apima vis didesnius sluogsnius. Jeigu iki šiam laikui tas darbas buvo varomas atskirai, neorganizuotai, tai dabar kada kovo m. 9 d. įvyko atskirų dalių Kultūros ir Švietimo Komisijų atstovų suvažiavimas, kada visi opiausi švietimo klausimai buvo išskelti ir nuspręsti, kada prie to darbo jungiasi vis didesnis žmonių skaičius ir didėja užuojauta, visas darbas įeina į nustatytą vagą, sistemą bei organizaciją. Drąsiai galima pasakyti, jeigu tik nesigailėsime energijos ir darbo, jeigu tik geri mūsų norai neatšals, — didelį švietimo ir kultūros darbą pavyks padaryti.

Daugelis dalių jau dabar toli šioj srity, nužengė. Bet kai kur darbas dar nepradėtas. Reikia spėti, kad tos dalys, kurios iki šiam laikui, ar tai negalėjo, ar tai sąlygos neleido imtis švietimo darbo, nuo šios dienos su šimta kartų didesne energija pradės dirbti.

Svarbu yra kad tik žmonės, kuriems tas darbas varomas, būtų gyvai užinteresuoti, t. y. kad patys kareiviai kuo tik gali prie švietimo dėtūs, kur tas darbas dar nepradėtas, prašytų pradėti, kreiptų į savo viršininkus jų švietimu susirūpinti. Aišku, kad kuo didesnė užuojauta rasis kareivių tarpe, tuo pasekmingesnis bus darbas. Kareiviams mūsų gerų norų netrūksta, tik reikalinga juos į tinkamą vagą nukreipti. O visa mūsų švietimos praeitis parodo kaip daug mūsų jaunimas išgali, kokios didelės dvasios pajėgos jame randasi. Tik reikia duoti progos toms pajėgoms pabusti!

Ne kiekviena mūsų kariuomenės dalis yra vieno-dose sąlygose. Dažnai atskiroms kuopoms reikalinga eiti iš vienos vietos į kitą. Smulkiai švietimo darbą nupasakoti, kad jisai kiekvienai daliai pritiktų, sunku...

Vietose reikalinga taikytis prie sąlygų. Bendri švietimo dėsniai jau išdėstyti „Kariškių Žody“. Jų nekartosiu. Čia noriu kitus reikalus paliesti ypač knygynėlių klausimą. Literatūros skyriaus jau įsteigta kareiviams daugiau 35 knygynėlių. Tai jau padaryta didelis darbas, bet tai yra tik lašas jūrose, palyginus su tuo darbu, kuris dar reikia padaryti. Bet jeigu tik tie visi knygynėliai tinkamai yra naudojami, tai ir nauda iš jų nemaža. Ypač yra svarbu ne tik knygynėlį įsteigti, bet jį gerai sunaudoti. Knyga visuomet turi būti ištikimu kareivio draugu. Taigi knygynėlis turi būti kartu su kareiviais. Kareiviai pereina iš vienos vietos į kitą, persikelia drauge su jais ir knygynėlis. Taigi neišvengiamai iškyla reikalas steigti skrajojanti knygynėliai. Artilerijos pulkas jau nutarė, kiekvienai savo batarėjai įsteigti skrajojanti knygynėlį. Yra įtaisomos tam tikros spintelės, kuriose sudedamos knygos. Kur tik kareiviai sustojo, tuojau galima imti ir skaityti knygas. Ir paranku ir gera. Ar nereiktų visoms dalims apie tai pagalvoti ir įsitaisyti sau skrajojančius knygynėlius. Lešų tam nedaugiausia reikalinga, o nauda didelė. Kareiviai greičiau įpras skaityti knygas, kada jos arčiau jų bus.

Atminkime, kad šiandien priešai nūgalimi ne tiek ginklu, kiek šviesa. kareivių susipratimu. Skrajojami

knygnėliai buvo įtaisyti visose Didžiojo Karo kariuomenėse, bet ypač gerai jie buvo organizuoti vokiečių armijoj. Ten knyga beveik niekad kareivio neapleisdavo: ėjo jį drauge su juo į apkasus, ėjo į poilsį, grįžo atgal į kareivinę, slaugino jį ligoninėj. Aprimokė kovos garsai, pastovėjo kareivis valandžiukę ramiai ir jau traukia iš kišenės savo kuopos skrajojamojo knygynėlio knygą, jau ir turi pramogos, turi naujo darbo...

Daugelis mūsų kariuomenės dalių dabar neša demarkacinės linijos sargybą. Švietimo darbas tenai jau kitokiose sąlygose. Ypač jeigu frontas tesiasi plačiu ruožu. Bet ir čia neturi būti apleistas švietimo darbas. Atskirose vietose reikalinga steigti mažutes mokymos skaityti ir rašyti grupes, kurioms suteikti reikalingų rašomųjų dalykų ir paskatinti patiems mokytis. Tokioje grupėj atsiras žmonių, kurie mokėtų rašyti ir skaityti ir sugebėtų kitiems parodyti.

Skrajojantieji knygynėliai ypač čia galėtų daug patarnauti. Kareiviai, parėję iš sargybos, turėtų progos paskaityti, gerai ir sau naudingai laiką praleist.

Neturi likti nei vieno kampelio, nei vieno kareivio, kurio ausų nepasiektų raginimai prie šviesos ir kurio širdis neužsidegtų karštu troškimu, noru išmokti skaityti, rašyti ir toliau lavintis.

Bet gyvas reikalas spiria mus nuolatos vis tą patį kartoti: padėkite mums (Literatūros Skyriui), — padėsimė jums: Liter. Skyrius ligšiol steigė knygynėlius išdalies iš savo pajamų (už parduotą literatūrą) ir už pinigus, gautus iš kaikurių dalių. Taigi rūpinkitės patys įgyti pinigų švietimo reikalui: aukomis, paskaitėmis, vakarėliais ir tt.

Atmindami Kultūros ir Švietimo Komisijų atstovų suvažiavimo nutarimą, kad mūsų kariuomenėj neturi likti nei vieno analfabeto, t. y. nemokančio rašyti ir skaityti, stokime su visa savo dvasios pajėga į kultūros ir švietimo darbą, o tada galėsime drąsiai mūsų priešams sušukti: „mūsų ateitis, mūsų rankos!“ Kar. A — is.

Kariuomenės Kultūros ir švietimo Komisijų Vedėjų suvažiavimas kovo 9 d. 1920 m.

Suvažiavimas prasidėjo 10 val. ryto Kauno kareivių Kliūbe.

Į prezidiumą išrinkti: leit. P. Biržys (pirm.), kap. K. Sprangauskas (vice-pirm.) ir leit. J. Matulevičius (sekret.).

Susivažiavimas priėmė šią dienotvarkę:

- 1) Pranešimai iš vietų;
- 2) Kultūros ir švietimo darbas;
- 3) Valstybinė propaganda;
- 4) Spauda („Kar. Žod.“ ir tt.);
- 5) Kiti reikalai ir sumanymai.

Pranešimų iš vietų buvo padaryta 17. Iš pranešimų paaiškėjo, kad kai kuriose dalyse jau senokai varomas kareivių švietimo darbas: įsteigta kareiviams mokyklos, knygynėliai, ruošiamos paskaitos, vakarėliai ir tt. Kitose dalyse vos bepradedamas švietimo darbas. Netrūksta ir tokių dalių, kuriose visiškai nieko nenuveikta tuo reikalu. Prie pastarųjų priklauso Aviacijos dalis, 3 batarėja, auto-batallonas, 1 pėst. pulkas ir k. Buvo pabrėžta, kad kai kurių dalių vadai neprįjaučia švietimo darbui ir tuomi trukdo jį.

Gen. Št. Literatūros Skyriaus Kultūros ir švietimo sekcijos vedėjas leitenantas Matulaitis darė pranešimą apskritai apie kareivių švietimo dalyką ir išdėstė darbuotės planą, kuris jau yra užtvirtintas Karo vy-

resnybės. Kultūros bei švietimo darbas kariuomenėje manomas varyti per: 1) kareivių mokyklas; 2) kareivių klubus su skaityklomis ir knygynėliais ir 3) sportą, gegužines, ekskursijas ir t. t.

Po pranešimo susižiavimas nusifotografavo.

Pil. P. Karvelis padarė platų pranešimą valstybinės propagandos reikalui. Išdėstęs kokios svarbos turi dabartinėse valstybėse propaganda, pranešėjas apibūdino valstybinės propagandos reikalą Lietuvoje ir būdus tai propagandai varyti.

Paskui ėjo spaudos klausimas. Pranešėjas kapit. Ruseckas trumpai paaiškino mūsų kariškosios spaudos stovį, pažymėdamas kartu ir tas kliūtis, kurios trukdo tinkamai pastatyti tą reikalą.

Dalių atstovai padarė keletą pastabų dėl „Kar. Žodžio“. Bendras pageidavimas, kad „Kar. Žodis“ būtų užpildytas rimtais, bet suprantamai parašytais straipsniais, dailės dalykėliais ir t. t.

„Kar. Ž.“ redaktorius kapit. Ruseckas pasižadėjo priimti domėn kai kuriuos atstovų nurodymus ir, kiek tai sąlygos leis, vykdyti juos. Paaikšėjo, kad Liter. Skyrius rengiasi leisti iliustruotą laikraštį.

Iš sumanymų pažymėtini šie: rengti kareiviams paskaitų su magiškomis lempomis; įsteigt centralinį kareivių klubą, kad per jį parūpinti kariuomenėje skrajojamąjį teatrą ir t. t.; išleisti kareiviams atviručius ir popleros laiškam su išspaudintomis eilėmis bei šiaip pasiskaitymais. Buvo dar iškeltas kareivių krautuvėlių klausimas, ir reikalas kovoti su girtuokliavimu kariškių tarpe.

Taip pat buvo nurodyta ir j būtiną reikalą tinkamų kareiviams scenos veikalų ir dainų paruošimą.

A. Vaičiūno išleistas dainų rinkinėlis neturi jokios vertės, nes jame įdėtosios dainos jau seniai visiems yra žinomos ir nugrįsusios; be to jos daugumoje nieko bendro neturi su mūsų tautos siekimais bei laisvės pasilgimu ir neatspindi jose pasiryžimas kovoti už Lietuvos laisvę.

Kap. Ruseckas j tai atsakė, kad Literatūros dalis greitai laiku išleis kompozitoriaus Talat-Kelpšos dainų rinkinį ir M. Biržiškos kariškių dainų žodžių rinkinį. Tuodu leidiniu bent dalinai pašalins minėtąjį trūkumą. Galop buvo pakeltas klausimas ir dėl to, kad kurių karininkų ydų, būtent, kalbėjimosi prie kareivių švietimo kalbomis, lošimo kortomis, girtuokliavimo ir t. t.

Susižiavimas, apsvaustęs visus dienotvarkės punktus, priėmė šiuos nutarimus:

1) Kiekvienos dalies vado tarnybos pareiga šviesti savo dalį ir eiti prie to, kad mūsų kariuomenėje neliktų nei vieno nemokančio skaityti bei rašyti.

2) Kiekvienas apsišvietęs kariškis be jokios išimties privalo prisidėti prie kariuomenės švietimo.

3) Vykdyti Literatūros dalies kultūros ir švietimo sekcijos programą, kiekvienoje kariuomenės dalyje turi būti daromos ne mažiau vieno karto j savaitę paskaitos iš įvairių mokslo šakų, bent vieną kartą j mėnesį turi būti paskaita iš sveikatos užtaikymo srities, ypač apie lyties ligas.

4) „Kariškių Žodis“ turi būti rimtas, prieinamas kariuomenės švietimo laikraštis.

5) Sudaryti centralinį, kareivių klubą, kuris rūpintųsi įsteigt kareiviams skrajojamąjį teatrą, taisyti kinematografus, paskaitas su magiškomis lempomis ir t. t.

Susižiavimas užsibaigė 8 val. vak.

Iš mūsų valstybinio gyvenimo

Pastaruoju laiku Lietuvos užsienio ir vidaus politiniam gyvenime įvyko keletas svarbių dalykų, kurie

turės didelės reikšmės mūsų nepriklausomybės galutinam iškovojimui ir nemaža darys įtakos mūsų vidaus susitvarkymui.

Iš Lietuvos užsienio politikos įvykių, pirmoje vietoje reikia pastatyti Italijos pripažinimas Lietuvos nepriklausomybės de iure. Italija įeina, tarp vadinamųjų didžiųjų valstybių skaičiun: ji dalyvauja Aukščiausioj Santarvės Taryboj ir politikoj, jos žodis gana daug sveria. Tai ir Lietuvos valstybės reikalams Italija gali daug padėti.

Anglai irgi yra visiškos Lietuvos nepriklausomybės šalininkai. Neperseniai Lietuvos min. pirmin. Galvanauskas važinėjo Paryžiu ir Londonan. Londone anglų valdžios atstovai jam parciškė, kad Lietuvos nepriklausomybė bus pripažinta de iure, kaip tik susirinks Liet. Steigiamasis Seimas.

Skandinavijos valstybės (Švedija, Norvegija ir Danija) Kristianijos konferencijoj taip pat nutarė pripažinti Lietuvos nepriklausomybę de iure, t. y. galutinai, teisės dėsniu. O jeigu čia dar pridėsime, kad ir prancūzų valdžios atstovai, be viešint E. Galvanauskui Paryžiuje, labai prielankiai kalbėjo Lietuvos valstybės reikalais, tai reikia pripažinti, jog Lietuvos valstybės klausimas Vakarų Europoj yra aukštai iškilęs ir pakankamai išaiškėjęs. Tik Amerika, svajodama apie Didžiąją Rusiją, po senovei priešinas Lietuvos nepriklausomybei. Bet Amerika viena, žinoma, prieš vėją nepapūs.

Mūsų santykiai su kaimynais vis nėra galutinai nusistovėję ir išaiškėję.

Lenkai ne tik nerodo jokio noro užgrobtuosius kraštus gražinti Lietuvai, bet ir pačios Lietuvos valstybinės nepriklausomybės nepripažįsta ir visokiais būdais stengiasi sugriauti, varydami Lietuvos viduje priešvalstybinę agitaciją.

Lietuvių latvių sienų klausimas irgi dar nėra galutinai išrištas. Tačiau latviai pastaruoju laiku yra kur kas sukalbamesni, neg anksčiau. Tokių keistų reikalavimų, kaip Palangos, Mazeikių ir k. sričių priskyrimas Latviams, jie dabar jau nestato ir yra linkę visus ginčius išspręsti taikos keliu. Dabar Kaune vieši latvių delegacija ir tarlasi su mūsų valdžia sienų klausimu. Ginčijamose apylinkėse greičiausia bus atsiklausama pačių gyventojų, kur link jie krypta.

Prūsų Lietuvoj pastaruoju laiku daug kas atsimainė. Vas. 15 d. iš Klaipėdos krašto galutinai pasitraukė vokiečiai ir valdžią perėmė prancūzų okupacijos vyriausybė, kuriai darbuotis padės taip vadinama Klaipėdos krašto direktorija iš 7 žmonių, kurių tarpe tečiau nėra nei vieno lietavio, — visi vokiečiai.

Prūsų Liet. Taryba vienbalsiai nutarė prisidėti prie Didž. Lietuvos, paliekant Mazajai Lietuvai savyvaldos teisių vietos reikalams tvarkyti.

Šalies viduje skubiai rengiamasi prie Steigiamojo Seimo, kuris galutinai užbaigs Lietuvos valstybingumo atstatymą. Bet kad Seimas galėtų tinkamai atlikti savo didį, atsakomąjį darbą, kad jis galėtų visos valstybės vardu tart galingą žodį, — reikalinga, kad bent dauguma piliečių, turinčių teisės rinkti, paduotų savo balsą. Mūsų gi žmonės sodiečiai kaip sykis nėra per daug susidomėję įvairios rūšies rinkimais, kas aiškiai pasirodė renkant valsčių savivaldybes: vietomis vos dešimtoji rinkikų dalis tedalyvavo rinkimuose.

Kad neišliktų tokia pat laimė ir Steig. Seimą, žmonės įvairiais būdais pradėta aiškinti jo reikšmė bei svarba. Tuo reikalui Laik. Vyriausybė išleido tam tikrą atsišaukimą. Lietuvos vyskupas irgi kreipėsi plačiu raštu j tikinčiuosius, pažymėdami, kad rinkti atstovus j Seimą yra kiekvieno piliečio šventa pareiga.

Rinkimuose j Steig. Seimą dalyvaus ir kariuomenė, nes, nesant dabar veikimo fronte, įvykinti tatali bus sunku. Anksčiau buvo atsprešta kariškiams lei-

sti būt tik išrinktiems, bet ne patiems rinkti. Pasinaudami tuo Lietuvos priešai pradėjo kariuomenės tarpe varyt agitaciją, kurstyti prieš ją vyresnybę.

Rengiant kelią į Steigiamąjį Seimą, Lietuvoje panaikinta įvairūs iki šiol buvusieji suvaržymai: panaikinta karo stovis, nuimta cenzūra, duota susirinkimų laisvė, leidžiama partijoms (išėmus tas, ką eina prieš Lietuvos nepriklausomybę) varyti laisvą agitaciją ir tt. (bet ne kariuomenėj).

Vienu žodžiu, yra patiekta visos sąlygos, be kurių negali būti tinkamai atlikti rinkimai į Steigiamąjį Seimą. Ir nuo mūsų žmonių sugebėjimo, politinio pribrendimo bei susidomėjimo valstybės reikalais priklausys dabar kaip pačių rinkimų į Seimą išdavas, taip ir paties Seimo vietinė bei tarptautinė reikšmė, kadangi Steigiamasis Seimas turės tarti visais mūsų vidaus ir išsienio politikos klausimais sprendžiamąjį žodį.

K. B.

KELKIS...

Kelkis, jaunuoli,
Kelkis greičiau,
Laukia tėvynė
Kautis narsiau:

Kenčia Lietuva
Amžių vargus...
Marink jos kančią
Tu — jos sūnus...

Būsi garbingas
Kai išvaduosi:
Vargstantiems broliams
Ranką paduosi.

Bus tau malonios
Einančios dienos,
Ir tavo vardą
Garbins kiekvienas.

Didvyris būsi
Mūsų tėvynės.
Meilę sukelsi
Mums prie gimtines.

Kelkis, jaunuoli,
Kelkis greičiau;
Laukia tėvynė
Kautis narsiau.

Juodyla.

Iš mūsų kariuomenės istorijos.

Generolas Brusilovas ir Lietuvos armija.

„New York World“ korespondentas Došas Fleurotas pranešęs savo laikraščiui, kad Trockis, tarybinės Rusijos karo komisaras, paruošęs didelės ofenzivos prieš lenkus planą. Jis manęs suteikti Lenkams du dideliu smūgiu: vieną Vilniaus kryptimi ir antrą per Karpatų kalnus, Čekų slovakų žemę ir Galiciją. Tam reikalui jau esą sumobilizuoti du milijonai armijos, kuriai vadovauja generolas Brusilovas, buvęs laike revoliucijos 1917 metų vasarą vyriausiuoju rusų armijos vadu („Lietuvos“ 35 Nr. vasario 13 d.). Kas čia būtų — ar pagyrai, ar propoganda, ar provokacija — vistiek; svarbu, kad generolo Brusilovo vardas ne pirmą kartą skamba raudonoj armijoj ir ypač šiuo laiku pikti liežuviai vis dažniau ir dažniau kalta, kad jis ten turįs daug svaros ir autoritatės. Todel mums neprošalį būtų pažvelgti į istorinius mūsų praeities santykius su generolu Brusilovu ir jo asmenį savo kaina išaiškinti.

1917 m. gegužės 25—29 d. pirmasis lietuvių kariškių suvažiavimas Petrograde vienu balsu nutarė, kad Lietuva turi būti laisva, aiškiai nepasisakė, kas tą laisvę garantuos ir gins. Viena, didžioji, pusė iškėlė viso pasaulio nusiginklavimo idėją, kita, mažoji, gynė savos kariuomenės reikalą; bendrai imant daugumos buvo nutarta „legionų steigimo klausimą išrišti referendumo keliu“ (sk. Pirmojo organizuoto Rusų armijos lietuvių karininkų suvažiavimo posėdžių nutarimai ir medžiaga. Petrapilis 1917 m.). Nutarimai nutarimais, gyvenimas savo keliu bėga. Taip ir čia atsitiko: befilosofuojant apie savųjų dalių kūrimą, 22 korpuse bataliono didumo lietuvių kareivių būrys, iš lenkų divizės išsiskyres, jau mirtinai kovės su generolu Gutoru del savo, kaip atskiros dalies, teisių. Kovės ir daug kentėjo, nes kiekviename žingsny jiems buvo kasamos bedugnės. Reikėjo rasti galą. Podporučiko Klimaičio Prano iniciatyva susidaro grupė iš a. a. podporučiko Juozapavičiaus A., Valstybės Dūmos atstovo M. Yčo, Lietuvių Karininkų Sąjungos Centro Komiteto pirmininko podporučiko Laurinaičio J. ir rotmistro Vaitiekūno L., kuriai, M. Yčiui patarpininkavus, Valstybės Dūma duoda reikalingus mandatus važiuoti pas vyriausiąjį vadą į Mogiliovą lietuvių karinių dalių organizavimo klausimą išrišti. Ta grupė 1917 m. liepos 16 d. aplanko generolą Brusilovą ir keldama gyvenimo faktus ir tautos reikalą, ir Valstybės Dūmos teigiamas pažiūras išdėsčius, prašo leisti lietuviams kariškiams savo dalis organizuoti (sk. 1917 m. „Santaros“ 32 Nr. „Lietuvių pulkų Steigimo klausimu“), patį darbą pavedus lietuviams karininkams.

Kaip pasielgė gen. Brusilovas? Jis pranešė, kad ji jau atlankiusi lietuvių kareivių (22 korp.) delegacija ir kad jis pažadėjęs jiems (supr. rusų apiceriams vadovaujant) sudaryti du (?) batalionus su lietuviams apceriais ir įlieti juos į kurį nors pulką ar divizę (žinoma, kaip paprastus batalionus). Bešaliai imant, lietuvių karinių dalių organizavimas jo buvo įvertintas neigiamai (neprielankiai) ir jis „nerado galimu leisti organizuoti lietuvių pulką“ (1917 m. Santara 32 Nr.).

Suprasdami savųjų koncentravimo (sujungimo) reikalą, matydami didžiausį ignoravimą iš karo valdžios pusės ir nujausdami pasekmes, ši keturių grupė ir Klimaitis pasiskelbė neima sau atsakomybės už lietuvių pulkų steigimą (ta pati Santara)...

Talgi šie atsitikimai parodo, kaip gen. Brusilovas žiūri į lietuvių ir Lietuvos reikalus ir ko būtų iš jo laukti, jei jo vedami — balti ar raudoni — pulkai Lietuvos atvyktų. Kapit. Laurinaitis.

PIRMYN...

(Skiriu 5 p. pulkui!)

Pirmyn, pirmyn, pulkai galingi,
Šventų idejų kupini;
Takai mūs bočių paslaptingi
Vilties ir laimės vedini...

Pirmyn, pirmyn būriai narsuolių
Vardan mūs laisvės ir tiesos;
Vaduoti skaudžiamųjų brolių
Nestigot jausmo nei drąsos.

Pirmyn, pirmyn, grandinės plienos
Prisilėgti dzūkai šaukia jus;
Nesudrebės ranka nė vieno
Sulaužyti priešų kardus.

Pirmyn, pirmyn, sūnūs tėvynės,
Rytų vaduoti Lietuvos:

Vardan šviesios alnių gadinės
Nepagalėsite galvos.

Pirmyn, pirmyn, trimitai šaukia
Dėl Vilniaus ir Trakų garbės!
Pilis jūs Gedimino laukia...
Pirmyn... o kardas mūs laimės!

B. Rimša.

Kapitonas Kaunas.

Puskarininkių klausimu mūsų armijoje.

Mūsų armijos organizacija prasidėjo labai sunkioje aplinkybėse. Jos užsimezgimą kiekvienas atmena. Kokius prisėjo pergalėti sunkumus, dedant mūsų kariuomenei pamatus, žino tik tie, kurie prie to darbo tuomet artimai stovėjo. Sunkumai, matomai, liko pergalėti, mūsų kariuomenė kruvinose kautynėse iškovojė savo ateitį ir skina sau kelią į šviesesnę ateitį. Kariuomenė bus, gyvuos, bet jos tvirtumas dar neužtikrintas.

Kad visuomenė pasitikėtų savo kariuomenę, kad visuomenė matytų kariuomenėje užtarėją prieš svetus grobikus, reikalinga pasirūpinti įkvėpti kariuomenei tą gyvumą bei stiprumą, be kurio kariuomenė ateity, arba pereinant į taikos metą, negalės gyvuoti. Gyvumas bei stiprumas kariuomenėje priguli nuo jos vadų.

Vadus skiriama į karininkus ir puskarininkius. Karininkai įgyja karišką mokslą karo mokyklose, kur mokslas turi būti pastatytas ypač pavyzdinčiai. Arti-

miausi kareiviams vadai — puskarininkiai — įgyja karišką išsilavinimą mokomose komandose.

Mūsų armija gyvuoja jau bent metal, bet apie jos puskarininkius, kas reikalinga jiems žinoti, kaip privalo būti jie auklėjami, kaip privalo būti sutvarkytas jų privatis gyvenimas, ligi šiam laikui niekas dar neišsitarė. Rasi šitas dalykas antraeilis, kad apie jį neverta kalbėti, o rasi, kad apie šį dalyką aukštumoje randasi visokių nuomonių. Aš nenorėčiau tikėti, būk esanti nuomonė, kad puskarininkiu gali tapti pripuolamas asmuo. Taip būtų labai klaidinga manyti, nes tai pamatas mūsų kariuomenės. Jeigu negali būti kiekvienas karininku, tad puskarininkiu irgi. Jeigu slidžius pamatus padėsime, kartais gali nuslysti kariuomenė ir visas tverinys subirėti.

Dienos atsitikimai mums duoda daug įsitikinimų, kad puskarininkių klausimas yra jau ne naujas, reikalaujantis išrišimo.

Jeigu mūsų armija stipri, tai čia žymią reikšmę lošia ūpas, bet tai dar nereiškia, kad jos stiprumas, laikui bėgant, negali nusilpnėti. Ypatingai greit ūpas gali praeiti tose dalyse, kuriose sudėtis bus įvairio plauko ir tautiškas susipratimas rasis dar ant pirmo laipsnio. Kas būtų tuomet, jeigu kariuomenė pasilikytų be gerai išauklėtų, drausmingų puskarininkių?

Pasauly daug matėme pavyzdžių; kad mūsų armija išvengtų panašių bandymų, mums patiems bus sveikiau. Didysis karas parodė, kad be gerai išmokyto puskarininkių sunku kariuoti, o dar sunkiau paralizuoti bent kokią agitaciją. Aš pasakyčiau, lai būna puskarininkių mažiau, bet gerai išlavinti, geros valios, sanžiningi žmonės, ne kaip daug, bet menkos vertės. Todėl aš norėčiau manyti, kad parengimas puskarininkių, artimiausių kareiviams vadų, kam rūpi stipri mūsų kariuomenė, yra ne antraeilis klausimas ir pareiga kiekvieno kariškio apie šį dalyką pagalvoti.

J. Melio.

Iš neužmirštinios praeities.

(Vaizdelis).

Lietuva tėvynė mūsų,
Tu didvyrių žemė,
Iš praeities tavo sūnūs
Tę stipribę semiasi.

Jau sutemo. Vakaras.

Pirkčia aprūkusiomis sienomis. Tryška raudoni spinduliai iš ugniakuro. Traška smaltuotas žiburys, žybčioja raudona liepsna, sunkiasi derva ir, tekėdama per žiburio stiebą, krenta žemėn. O jo treškėjimą kartoja kitoje pusėje stalo kitas žiburys.

Tenai kampe yra senesniųjų vieta, tenai yra šimtmetinio ažuolo stuobris, uždengtas meškos kailiu. Ant jo sėdasi tik iškilmingomis dienomis. Ir dabar iškilimė. Žilas, kaip beržo žievė, išrangytas gyslomis ir užgijusiomis žaizdomis veide, senelis sėdi ant garbės stuobrio kalria ranka pasirėmęs, o dešine laikydamas midaus taure. Po dešinės sėdi ant ilgo ažuolinio suolo dar tvirtas ir sveikas vyras, irgi išrantytu, kovose su rusais ir kryžuočiais, veidu be kairės ausies, kurią nupjovė lenkai, jau nelaisvėn pakliūvus. Jo tvirtus pečius, plačius, kaip šimtmetinio ažuolo šakos dengia balto vilko kailis. Jis irgi laiko taure rankoje irgi pasirėmęs ranka žiūri žiburio link. Tai šių namų šeimininkas.

Po kairės sėdi vyras, į kurį atkreipta domesys visų susirinkusių; sėdi užsidengęs aksominiu apsiaustu, aukso sakta susektu, dideliu rambu nuo ausies iki kaktos, matyt, neseniai dar užgijusi, dideliu kalaviju

prie šono, veidas dar jaunas, bet išvargęs. Tai sugrįžęs iš žygių su rusais ir lenkais Meilutis. O toliaus sėdi karžygiai giminaičiai, kaimynai ir pažįstami, susirinkę iškilmingam pokiliui. Juk sugrįžo iš karo karžygis Meilutis, garsus visame karžygių pasaulyje.

Tarp jų kartkartėmis tuščia vieta — tai mirusiųjų vėlių vietos. Jos nematomai esti čia ir joms pastatytos pilnos lėkštės geriausių valgių prikrautos. Visų rankose rago taurės, bet visi tyli, galingą mintį galvodami. Moterys neleidžia išdžiūti midaus lašams; visiems pila iš didžiausių asočių. Ant stalo didžiausios lėkštės ir geldos visokių valgių, kuriuos pamatęs ir sotus blizgina akimis; kepsniai ant kepsnių ir viens už kitą gardesnis su sunkaičiais gyvulių ir paukščių taukais. Prie aukuro irgi tų gerybių prikrauta; blizgėdami ir traškėdami dega dievui Sargučiui taukai.

Netrukto jiems šnekos. Išstysus penkerius metus nesimatė. Jau daug vandens nutekėjo galingame upių tėve, Nemune, jau tiek kartų Šventoji pamainė savo vagą, jau tiek žmonių išnyko į dausų pasaulį...

Daug vietų aplankė Meilutis, iškėlęs karštą nuo priešų kraujo, kalaviją. Dauk sykių jis rodėsi baigė žemišką kelionę ir artinosi į dausų pasaulį, aprasojęs krauju žolę, bet dievai nepanorėjo jo mirties, ir vėl kėlė Meilutis, ir vėl blaškėsi į priešų šalį, pripildamas laime jų širdis. Kiek sykių kliuvo nelaisvėn, tiek sykių iš jos išsiverždavo. Pačioje savo žygių pradžioje, neprityręs vylingų lenkų įpročių, kliuvo į jų rankas, iš kurių jam buvo nebelengva išstrukti.

Garsūs yra lenkai savo žiaurumu. Kiek pas juos karžygių supuvo drėgnuose pilių rūsyse, kiek jų suėjo į varinio jaučio pilvą, kiek mūsų brangių galvelių blaškėsi ant raguotinių pamautų po turgų purvynus,

Po Japonų karo visos valstybės susidomavo puskarininkių klausimu. Sumažinus tarnavimo laiką kariuomenėje, šis klausimas juo ryškiau iškilė.

Per tą trumpą laiką, kurį išbus mūsų jauni vyrai kariuomenėje, nebus galima paruošti tinkamų puskarininkių, nes jų prityrimas, sumanymas daug prigulės nuo ilgesnio laiko tarnavimo kariuomenėje. Tad reikalinga pagalvoti apie jų išlavimą ir kokiu būdu užlaikyti kariuomenėje sąžiningus, prityrusius puskarininkius.

Kad šitas klausimas ryškiau išsirištų, reikalinga žvilgtelėti į tas valstybes, kur kariuomenė turi daug prityrimo.

Žinoma, šio klausimo išrišimas daug prigulės nuo mūsų ekonominių bei finansinių reikalų. Aklai imti iš svetur nusistačiusias gyvenimo apystovas būtų nenaujinga, net kenksminga. Visuomet reikia šiuo atveju prisitaikyti prie vietos sąlygų.

Jeigu pažiūrėsime kokiu būdu rusų armija įgydavo puskarininkių, tai atrasime daug panašumo, kaip įgyjama puskarininkiai mūsų armijoje.

Rusų armija įgydavo puskarininkius iš tam tikrų mokyklų, pav. iš Rygos mokomojo bataliono ir mokomųjų prie pulkų komandų. (Kalbama apie laiką prieš didįjį karą). Bet Rygos mokomasis batalionas buvo vienatinė įstaiga; jam panašių nebuvo.

Pradžioje tokiems auklėtiniams pristigdavo prityrimo, trumpas laikas buvimo kariuomenėje, neduodavo jiems galimybės parodyti savo prityrimus ir paskutiniaisiais metais, kurie būtų naudingiausi, šie puskarininkiai išeidavo iš kariuomenės. Tokiu būdu ruošimas puskarininkių būdavo ne nuolatinei kariuomenei, bet atsargai.

Kad užlaikytų prityrusius puskarininkius kariuo-

menėje, buvo taikyta visokių bandymų, bet nebuvo pasiekta bent kokių geistinių išdavų.

Pagerinimai, rasi, turėjo patraukti daug mėgėjų, bet tų puskarininkių ateitis nebuvo užtikrinta. Šitoj srity mažai buvo padaryta ir jie paprastai leškodavo sau vietų ne kariuomenėj. Jų nepatenkindavo ir tai, kad po 10 metų tarnybos jiems išmokėdavo 1000 rublių. Tokiu būdu neaprupinta tų puskarininkių ateitis ir buvo ta priežastis, kad mažai teatsirasdavo mėgėjų pasilikti tarnyboj, kuri jiems senatvėje lėmė vien tik vargą. Nenuostabu, kad visi geriausi puskarininkiai, atsitikus progai, sprukdavo iš kariuomenės ir leškodavosi sau vietas.

Rusų puskarininkiai, nors ir naudojosi drausmės teise, bet didelio autoriteto tarp kariūvų neturėjo. Savarankumo rusų puskarininkiuose irgi nepastebėta.

Nevienodai šis klausimas buvo išrištas ir vakarinėse valstybėse. Vienos valstybės, pamėgdžiodamos kitas, pasitenkindavo vien bandymais.

Prancūzijoje, sutrumpinus tarnavimą kariuomenėje, puskarininkių klausimas visai susipynė. Kad nepasilikti suvis be prityrusių puskarininkių, buvo įvesta visokio termino susitarimų: 1, 1^{1/2}, 2, 2^{1/2}, 3, 4 ir 5 metams. Taip pat buvo išduodamos pašalpos ligi 5 metų virštarnybos nuo 360 ligi 840 frankų, žiūrint tarnybos būdo ir pratarnavimo kariuomenėje. Toliau seka didesnė alga, kuri 12 metų išstarnavus siekė: 117 frankų (puskarin.), 123 fr. (viršila) ir 165 fr. (vyresnysis viršila). Taip pat Prancūzija laidavo savo puskarininkiams po 5 metų virštarnybos užimti civilėse įstaigose vietą, bet iš to niekas neišėjo, o apie 1^{1/2} tūkstančio puskarininkių, kandidatų tokioms vietoms užimti, trypė prieš kariūvinių duris, nežinodami kur dėtis ir neuzleisdami savo vietų jaunesniems.

(T. B.)

kiek jų žudė didikai lenkai. Meilutis pakliuęs plėšė sau plaukus nuo galvos, puldinėjo į šalto drėgno kalėjimo sienas, bet nieko nepadare.

Pakliuvusius lietuvius lenkai; jei neįkinkidavo jų į sunkius darbus, vaišino labai iškilmingai: sukviėdavo iš visų apylinkių didikus, ponus ir šiaip jų tarnus bei pakalikus, ir tada pradėdavo nelaiminguosius juos kankinti. Sutrūškindavo sąnarius, pirmiau tampidami juos į šalis, o paskum per išstampytus daužydami kūjais; tai vėl nulupdavo odą ir ant mėsos užbarstydavo druskos, — tai degindavo karšta geležimi visą kūną, piaustydavo po vieną sąnarį: nupiaudavo išsyk kojas, paskum rankas, nosį, ausis, ištraukdavo liežuvį; kitus praleisdavo per mašiną, kur sutrupindavo kaulus, tai sugrūdavo į varinį jautį, kame juos gyvus imdavo kepti, dar kitus pakabindavo tarp dviejų pritrauktų vieno prie kito medžių viršūnių ir, paleidus jas, perplėsdavo nelaimingąjį, trečius sukapodavo į šmotelius, ketvirtiems nukirsdavo galvas, ir, užmovę ant ragotinių, rodydavo jormarkuos. Ir daug daug dar vaišinimų ar sunkių sunkiausių darbų lietuviai beaisviai turėdavo, jei jie likimų pakliūdavo iš kovos lauko į lenkų nagus.

Meilutis perspėjo pabėgti prieš patį vaišinimą, dėka ištikimų žmonių. Nuo to laiko jis atsidavė vien lenkų žemių teriojimui, kol nestojo prieš kitą priešą, kryžuočių. Iš kryžuočių jis perėjo gudų žemėn ir buvo pačios Maskvos pasiekęs. Čia jis vėl pateko nelaisvėn, bet dar sunkesnėn. Kovoje su daugeriopu priešū sukapotas, nugriuvo ir taisėsi keliauti į dausas. Kunigaikštis didikas sugriebė jį ir nugabeno į tolimą pilį, įgrūdo rūsį ir vėl išjojo karan galingam lietuvių lengimui sulaikyti. Kalėjimą tesergėjo senas vienakis

rusas, bet ir sergėti nereikėjo, nes Meilučio kūnas buvo į lopinius sukapotas. Daug karšto jaunuolio kraujo nutekėjo ir įsisunkė į kalėjimo grindų akmenis, tik jo tvirtas geležinis lietuvių būdas išgelbejo jį iš giltinės apsiausto. Atgyjęs sykį pastebėjo, jog jis yra visas aprištas ir prie jo guolio stovi midaus asotis su kepsniu. Meilutis smarkiai traukė gaivinantį skystimą, nedasiprotėdamas apie tikrą savo padėtį. Kuomet savo sudžiuvusias suskiluses lūpas atgaivino gyvybės skystymu, tuomet prisiminė savo paskutines valandas kovoje. Kuomet pakėles galvą pamatė siaurą langelį, pro kurį tryško pluokštėlis spindulių, Meilutis suprato savo tikrą padėtį. Bet, stebėtina, kaip jis tokioj padėtyj rauga midaus, kaip jis yra rūpestingai apraišiotas, to jis niekaip negalėjo suprasti. Juk jis buvo du sykiu pakliuęs rusų nelaisvėn, jau dusyk matė tokias pat sienas ir tokių keletų spindulėlių; tokiuose pat rūsyse pelyjo jo draugai karžygiai, vylingai paimti, arba sukapti, savo dieneles baigdavo toli nuo tėvynės, todėl gi jis dabar taip aprūpintas, jis nežinojo.

O nežinok, karžygi, už ką tu aprūpinamas! Geriau mirti skaudžiausiose kančiose negu priimti iš priešo rankų malonę. Ne negėsta tavo širdy neapykanta tavo Tėvynės priešų, iki pamatysi priešą sutrintą po kojų.

Slinko laikas ilgas, ilgas. Gallūnas Meilutis buvo kaip mažas vaikas silpnas. Dievai galingieji sergėjo nuo sužeidimo jo galingas rankas, kurios karžygiui dabar buvo vienintelė paguoda. Liūdėjo karžygis; negijo jo žaizdos, nors nežinoma rupestinga ranka tvartomos, jeigu karžygiui tekdavo užmigti arba apalpti. Kiek sykių jis nejučiomis pabudavo, o tada matydavo, kaip nuo jo skubiai atsitolindavo tamsus šešelis, bet nežinojo ir nesuprato, kas tai būtų.

Ką aš mačiau Kaune.

Kartą ūkanotą rytą einu Aleksoto tiltu tarnybon; važiuoja trejetas vežimų. Kiekviename sėdi po trejetą kareivių mėlynom juostelėm ant kepurų. Vos tik spėjau prasilenkti su vežimais, — girdžiu užpakaly šovimą. Leduėjusieji žmonės ėmė bėgti į visas puses. Aš pribėgęs prie milicininko klausiu, kas atsitiko. „Ar gi tamsta nematai, kad važiavusieji vežimuose kareiviai šaudė į varnas, kurios tupėjo prie tilto; intendantūros kareiviai visuomet čia važiuoja ir šaudė“, — atsakė milicininkas.

Vakare, eidamas namon, užėinu krautuvėn ir randu ten tris kariškius su baltom juostelėm ant kepurų. Tie vyrai karštai ginčijosi su pirkliu. Pasirodė, kad tie „kariškiai“ derasi su pirkliu, kad jiems lelstų išgerti nusipirktąjį butelį degtinės čia pat. Pirklys spyrėsi ir aiškino, kad čia tik nupirkti degtinės galima, bet gerti ne. Kariškiai gi spyrėsi ir reikalavo „laisvės“. Matydamas, kad ūpas kyla, išėjau iš krautuvės ir einu viduriu Alėjos. Netoli komendantūros sutinku keturius kareivius, linksmi šnekučiuojančius. Kareiviai vyrs į vyrą: aukšti, gražūs, blaivūs, mandagūs. Man labai įdomu, kurios tai dalies tie kareiviai. Trijų kareivių kepurės geltonom juostelėm, o ketvirtojo raudona juostelė, bet tas nieko nereiškia, nes kiekvienas gali sau kokią norint kepurę užsidėti. Nuspręsti kokios ginklų rūšies tie kareiviai, nebuvo galima: vienas užsimovęs šautuvą ir revolverį prie šono prisikabinęs ir daugiau nieko; antrasai prisitaisęs už diržo dvi granati ir prisikabinęs kardą, o taipgi makštą su šoviniais šautuvai; trečiasis vien revolverį teprisikabinęs, o ketvirtasis su raudona juoste ant kepurės nuo kojų iki galvos apsiginklavęs: užsikabinęs šautuvą, kardą, revolverį, vokišką durtuvą ir granatą; trūko tiktai kulkosvaidžio ir kanuolės.

Žmogus netarnavęs kariuomenėje pamanytu, kad taip ir reikia, bet senam kareiviui tas labai keistai iš-

Ir gerai buvo, kad nesuprato. Meilutis tikėjo, kad tai galingo dievo darbas.

Liūdėjo jis tų brangių Tėvynės miškų, kalnų, pievų, upelių, bet dar daugiau liūdėjo karžygių draugijos, karštų kovų, savo žirgo juodbėrio, savo ištikimo draugo. Sunkiai krisdavo galva ant šiaudų ir giliai, giliai sielon įsiverždavo sopulys, daug skaudesnis, nekaip visos kūno žalzdos, kurios nors palengva, bet vistik gijo.

Buvo ir dar vienas sopulys, kuris lydėjo jį, begulint jam ant drėgnų šiaudų, tai manymas, jog jis nematys savo pažadėtos, skaisčios, kaip krištolas, akelėmis, gelsvai, kaip lineliai, plaukeliais, aukštu, skardžiu balseliu. Pamatė jis ją bemedžiodamas, ir taip jam ji įkrito į akį, o paskum į širdį, kad net paskubėjo jaūnas žygm, nes pagal seno papročio, jaunuolis, neragavęs kovos su tėvų žemės priešais, negalėjo susituokti su savo mylimąja. Sigutės vardas jam ir dabar ausyse vis lyg skambėjo, prakilnų jausmą sukeldamas, bet Meilutis dabar turėjo vilties su ją susitikti tik dausose. Skaudėjo širdį karžygiui, kad jam reiks numirti negarbingai ne kovos lauke, be šermėnų, bet kaip šuniui, pas rusą. Ir daug, daug kas lyg replėmis spaudė jo širdį.

Ir vieną syk atsitiko tas, kas atvėrė akis Meilutiui ir parodė, kas juom rūpinas. Neapsidžiaugė Meilutis, geriau, kad jis nebūtų matęs. O dabar!...

(T. B.)

rodo; gal kas paaškinotų man, kokios ginklų rūšies buvo tie kareiviai?

Dar vienas vaizdelis.

Dvi trys dienos atgal, netoli Viešosios aikštės sutinku važiuojantį keliu ūkininką. Priena prie vežimo du pirkliu ir moteriškė. Ūkininkas stabdo arklį. Prasideda derybos. Ūkininkas parduoda kiaušinius, sviestą ir miškinius obuoliukus. Deryboms besitiesiant, prisirinko ir daugiau įdomaujančių. Priena prie vežimo kariškis ir balsiai klausia ūkininko kainos kiaušiniams; ūkininkas kaž ką sumurmėjo ir pradėjo skaičiuoti kiaušinius moteriškei. Kariškis labai susierzino tokiu ūkininko pasielgimu ir pradėjo išmėtinėti jam, kad, girdi, jūs, tik pirkliams už brangias kainas parduvinėjat prekes, o kariškių nematot. Priena prie vežimo raudonu veidu, apie 50 mt. ūkininkas ir pradeda pirmajam ūkininkui kiaušinius skaičiuoti. Kariškis nesiliovė bartis. Tada raudonaveidis ūkininkas ėmė atsakinėti kariškiui: girdi, jūs, kariškiai, labai aukštai save statote. Duodam mes kariuomenei pinigų, javų, kiaušinių, o jūs čia, Kaune susirinke, viens kitą smaugot ir porit mus lenkams parduoti. Kariškis daugiau įnirto ir ketino šaukti miliciją; ūkininkas taip pat nenusileido, tvirtindamas, kad kariškiai pavirtę „cicilistais“ norėję visą Lietuvos turtą lenkams pergabenti ir tt. Ir tt.

Ūkininkas taip nuoširdžiai išmėtinėjo, kad man sarmata pasidarė ir aš pasišalinau. Minia juokiasi. Nežinau kuo tas visa užsibaigė.

Dar valandėlę kantrumo ir aš baigiu kalbėti, ką aš mačiau Kaune.

Kovo 7 d. įeina krautuvėn Lietuvos karininkas ir klausia: „u vas jest papirosi «Duok»“. Krautuvininkė šiptelėjo ir atsakė lietuviškai: „papierosų pas mus nėra“. Aš paraudau iš gėdos ir greit išsinešiau iš krautuvės.

Tai mat kokių daiktų aš Kaune mačiau. Jei tai skaitytojams patiktų, turiu dar geresnių, kame ir pavardes galėčiau nurodyti; tiktai bijau iškarto viską sakyti, kad bolševiku mane nepavadintų.

Skubėk, Redaktoriau, atsakyti, nes jeigu pavėluosi atsakyti, tai paskui prisieis ratais vežti rankraščius apie mūsų gyvenimą Kaune.

L a u c.

Kovoje už Tėvynės Nepriklausomybę.

Mirė nuo ligų

Kareiviai:

Baltrušaitis Valentinas—Paleiskonio k., Girkalnių val., Raseinių apskr. Palaidotas Panevėžio kapuose. **Antanaitis** Ignas—Klovainių miestelio, Joniškėlio aps. Palaidotas Panevėžio kapuose. **Kalckis** Povilas—Sudėsų k., Papilės val., Šiaulių apskr. **Malinauskas** Juozas—Paalkšnių k., Kražių val., Skaudvilės apskr.

Sužeisti

Kareiviai:

Slenis Kazys—Elniškių k., Vabalninkų val., Pasvalio apskr. **Sakenis** Bronius—Unciškių k., Vabalninkų val., Pasvalio apskr. **Origallonis** Jurgis—Iciūnų k., Vaškų val., Pasvalio apskr. **Bubala** Mikas—Buoziškių k., Biržų val., Pasvalio apskr. **Kabliavičius** Jonas—Papilės val., Pasvalio apskr. **Kaškėlis** Povilas—Linkuvos val., Pasvalio apskr. **Vaituolis** Juozas—Pabiržės val., Pasvalio apskr. **Skridla** Jonas—Asmeniškų k., Seredžiaus val., Raseinių

apskr. **Musteikis** Jonas — Pikčiūnų k., Antaleptės val., Ežerėnų apskr. **Adomaitis** Valentas — Pilviškių miestelio ir val., Mariampolės apskr. **Katinas** Petras — Utenos miesto, val. ir apskr. **Kviklis** Antanas — Viklių k., Utenos val. ir apskr. **Butkus** Petras — Traupių k., Ukmergės val. ir apskr. **Žvirenas** Balys — Puodžių k., Užpalių val., Utenos apskr. **Poštus** Antanas — Drobų k., Titiškių val., Ežerėnų apskr. **Snelderis** Antanas — Vaigavaliao k., Kražių val., Raseinių apskr. **Dranzellauskas** Jonas — Dryžių k., Šilalės val., Tauragės apskr. **Keršis** Antanas — Suguškių k., Kurklių val., Ukmergės apskr. **Veiveris** Jonas — Podničių k., Veiverių val., Mariampolės apskr. **Navickas** Jurgis — Jonėnų k., Šventežerių val., Seinų apskr. **Stiklūnas** Adomas — Kalvarijos miesto, Mariampolės apskr. **Kaganas** Volfas — Balbieriškio k., ir val. Mariampolės apskr. **Jakaulis** Nikodemus — Anykščių, Ukmergės apskr. **Miškinis** Jonas — Murnuliškių k., Salako val., Ežerėnų apskr. **Vazgelevičius** Stasys — Pakalniškių k., Smalvenų val., Ežerėnų apskr. **Trubila** Jonas — Tartukų k., Salakų val., Ežerėnų apskr. **Klauleikis** Stasys — Plungės miest., Telšių apskr. **Dudenas** Povilas — Pagirių k., Antaleptės val., Ežerėnų apskr. **Liola** Juozas — Mureiškenų k. ir val., Alytaus apskr. **Guzevičius** Pranas — Vilpiškių k., Taujėnų val., Ukmergės apskr. **Banionis** Kazys — Kurklių val., Ukmergės apskr. **Rimonis** Balys — Bikūnų k., Antaleptės val., Utenos apskr. **Mickevičius** Bronius — Pataronių k., Alovės val., Alytaus apskr. **Lepinaitis** Viktoras — Virballaus miest., Vilkaviškio apskr. **Krogertas** Petras — Liduokių k., Žemaitkiemio val., Ukmergės apskr. **Mislūnas** Matas — Kazliškių k., Panemunėlio val., Rokiškio apskr. **Zinkevičius** Viktoras — Koniokų k., Rimšės val., Ežerėnų apskr. **Sinkonis** Antanas — Seirijų miest., Alytaus apskr. **Rimonis** Antanas — Medinų k., Vyžonų val., Utenos apskr. **Bražinskas** Antanas — Anykščių miest., Ukmergės apskr. **Žekevičius** Bolesius — Javaičių k., Leipalingio val., Alytaus apskr. **Abračauskas** Pranas — Tarosų k., Betygalos val., Raseinių apskr. (sužeistas per neatsargumą). **Jokūbaitis** Feliksas — Linkaičių k., Joniškės val., Šiaulių apskr. (pasiliko rikiuotėje).

Dingo be žinios

Skernevičius.

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. Buv. „Kazino“ rumuose Tolstojaus g. atidaryti 3 mėnesių Karininkams Kursai. Kursų tikslas — pakelti karininkų karinį išsilavinimą. Paskaitos nuo 8 val. — 12 val. ryto ir nuo 16 val. (4 val.) iki 18 val. (6 val.) vak. Dėstomieji dalykai: karo statutai, Taktika, karo istorija, strategija, Fortifikacija, topografija, šaudymo teorija, teisžinytė, artilerija, kulkosvaidis, karo susisiekimas, mechanika ir k. Kursai 2-m klasėm: bendra rikiuotės ir specialinė — sapiorų. Kauno įgulos ir Panemunės karininkams, laisviems nuo tarnybos, leidžiama lankyti tas paskaitas.

Lektoriai: Gener. Štabo pulk. Ventas; Gen. Št. pulk. Kleščinskis; karo inžin. pulk. Bazarevskis; Anglų tarnybos pulkin. Robinson ir kap. Targiele; karo inžin. majoras Šilingas; karo inžin. majoras Šližys; inžin. Vasiliauskas ir kiti.

Kas džiaugiasi dėl riaušių. Vokiečių okupacijai susilpnėjus, Lietuvoj rudenį 1918 m. Vilniuj pasirodė rusų kalba dienraštis „Litovskij Kurjer“. Tada jis gynė Lietuvos valstybės reikalą.

1919 m. sausio 5 d. rusams bolševikams okupavus Vilnių, tas pats laikraštis platina komisarų ir revkomų įsakymus, spauzdina pravdų ir izvestijų straipsnius — pataikauja atėjūnams bolševikams.

Tų pačių metų Velykose, atėjus naujam okupantui, — lenkų armijai, Litovskij Kurjer virsta Vilenskij Kurjer ir šlandien jis garbina lenkus, padėdamas Varšuvos korespondentams provokuoti mūsų tautą ir Lietuvos valstybę.

Savo 247 N-ry cituodamas „Nasz Kraj“ apie vasario 22—23 d. atsitikimus Kaune išspausdino straipsnį: „Krevoliucii v Kovnie“, kur tokius melus paskleidė:

1) revoliucija buvusi Šakiuose, Žiežmariuose, Kaune, 1-me pestinin. pulke;

2) pas prezidentą buvusi kairiųjų delegacija: b. min. Kapris ir Laisvės redaktorė Bortkevičienė, piršusi prezidentu b. Dūmos atst. Bulotą;

3) gen. Žukauskas atsistatydinęs ir daugelis karininkų pasekę jį;

4) kareiviai reikalavę „tarybų“ (jas patys bolševikai pasmerkė)..

Štai tos juodosios jėgos, kurios mus klaidina ir žudo. Lts.

Ukmergės fronte Kariuomenės švietimo programe yra nurodoma Lietuvos istorija, geografija, aritmetika, gamtos mokslas. Bet kurso platumas ir vadovėliai nepasakomi, laikas skiriamas vėlybas: prieš vakarinį patikrinimą. Šis mokymas pavedamas karininkams, bet neprižiūrimas.

Mokymo ir auklėjimo darbas kenčia nuo medžiaginių trūkumų: nėra lovų, čiužinių (šienikų), geros šviesos..

Abejose pusėse pasitaiko bėgūnų. Vieni netyčiomis patenka — naktį, migloj, — kiti savo noru. Savo noru patekusieji visados pasirodo kriminalistais: užmuša žmogų, apiplėšia, pavagia ir nuo teismo bėga. Mūsų bėgūnais būna rusai, lenkai ir retai žydai.

Sekmadieniais, turgaus dienomis, ketvirtadieniais ar šiaip kokio judėjimo dienomis neretai ore pasirodo lenkų aeroplanas: savo „galybę rodo“ ir karo reikalais žvalgo. Tik pastaruoju laiku ar paraką užuodęs ar dėl ko kito nebesirodo.

Į štabus tankiai atsilanko nuo demarkacijos linijos lietuvių ir prašo į savo kaimus mūsų kareivių.

— Šianakt — girdi — išėjo lenkai, nebenorim, kad jie sugrįžtų mus skrausti... L-tis J.

Kaunas. Lietuvos Sporto Sąjunga kovo 20 ir 21 d. rengia Vytauto kalne didelį sporto vakarą. Vakarą veda žinomas atletas J. Džiugas. Programoj bus: 1) prancūzų imtinės, 2) boksas, 3) sunkioji atletika, 4) švedų gimnastika, 5) laisvųjų judėjimų gimnastika ir t. t.

— Kaunan atvyko anglų generolas Burner ir Amerikos atstovas Gade. Jie atsilankė pas Prezidentą, min. Pirm. ir Užs. r. Minist.

Taip pat atvyko Kaunan Amerikos konsulas Baltijos kraštams John P. Hurley.

— V. Prezidento įsakymu, komisija vas. 22—23 d. atsitikimams ištirt papildyta Valst. Tarybos nariu Šerņu ir advokatu Stašinskiu.

Lietuvos mokyklos. Šių mokslo metų pirmą pusmetį Lietuvoje (be okupuotųjų kraštų) veikė: 35 aukštesnės mokyklos su 7733 mokinių; 16 vidurinių mokyklų su 898 mok.; 1166 pradedamųjų mokyklų su 1460 mokytojų ir 70.000 mokinių. Be to dar mokytojų seminarijose ir kursuose mokosi 276 mok.

Ministerių Kabinetas vas. 5 d. priėmė šiuos įstatymus:

1) apie atsargos karininkus ir karo valdininkus;
2) apie algą kareiviams specialistams, atsižvelgiant laipsnių ir specialybės;

3) apie draudimą ligi Steigiamojo Seimo parduoti spiritą, degtinę, koniaką ir likerį.

Kaunas. Išėjus ledui, Nemunu jau pradėjo plaukioti garlaiviai.

— Nuo kovo 1 d. Kauno Miesto Muzejus atdaras lankytojams kasdien nuo 10 val. ryto iki 2 v. po piet.

Del susisiekimo su Vilnium. Anglų geležinkelio misija iš Varšuvos kreipėsi į Lietuvos Vyriausybę klausdama, ar nebūtų galima atnaujinti traukinių vaiksčiojimas tarp Kauno ir Vilniaus. Lietuvos Vyriausybė atsisakė tuo reikalu tartis su lenkais, kadangi lenkai po senovei tykoja paglemžti Lietuvą ir nesitraukia iš užimtosios Lietuvos dalies.

Komisija latvių kariuomenės padarytiems nuostoliams tirti. Latvių valdžia yra pasluntusi Lietuvon vieną savo karininką tardyti nuostoliams, kuriuos yra padariusi latvių kariuomenė Mažeikių, Sedos, Pasvalio ir Žagarės apylinkių gyventojams. Iš lietuvių pusės bus taip pat pasiūstas karininkas.

Žagarė nori priklausyti Lietuvai Žagarės gyventojai, sužinoję, kad latviai reikalauja sau Žagarės sritį, užprotestavo prieš tai ir vas. 29 d. vienbalsiai pareiškė savo norą priklausyti Lietuvai.

Klykuolių kraštas ir Lietuva. Iki šiol latviai prisipybę reikalavo, kad Kauno gub. pasienis apie Klykuolius būtų atiduotas Latvijai, nes ten, pasak latvių, dauguma gyventojų latviai. Tuom tarpu to krašto gyventojai yra visai kitaip nusistatę. Š. m. vasario 26 d. Klykuoliuose buvo didelis gyventojų susirinkimas, kuriame visi vienu balsu pasisakė norį priklausyti Lietuvai.

Iš Lenkų pagrobto krašto.

Lietuviai atėję iš paimtų lenkų Seinų ir Lazdijų pusės labai skundžiasi dėl lenkų priespaudos. Užimtosiose vietose lenkai uždarė lietuvių mokyklas, išardė draugijas, o lietuvius inteligentus išvaikė arba suareštavo. Su gyventojais elgiasi labai žiauriai. Ūkininkus baisiai vargina su pastotėmis (stuikomomis): per savaitę kiekvienam tenka bent 2—3 kart važiuoti. Dažnai legioninkai, užsigeidę važiuoti kur į vestuves ar į gužynes, ateina į ūkininką ir reikalauja arklių. Gyventojai baisiai įmirte prieš lenkus. Punske, pav., pasitraukus kuriam laikui legioninkams, gyventojai, nesulaukdamie lietuvių kareivių, patys puolė ir nuginklavo lenkų žandarus. Bet paskui atėjo legioninkai ir skaudžiai nubaudė, mušdami ir plėšdami žmones.

Trakų, Varėnos ir k. apylinkių gyventojai taip yra engiami, skaudžiami lenkų žandarų bei legioninkų.

Vilniuje. Iš patikimų šaltinių patyrėme, kad prūsietis Aukštuolaitis Vilniuje pradėjo leisti dviem kalbom 16 pusl. laikraštį „Suvienyta Lietuva“, kuris vedamas lenkų dvasioje.

— Vilniaus lietuviai įsteigė savo klubą.

— Gyventojai ypač valstiečiai labai nepatenkinti lenkų valdžia. Apskritai gyventojų ūpas prislėgtas, nes mieste labai trūksta maisto ir didžiausias brangumas.

— Žydų santykiai su lenkais įtempti, nes laike rinkimų į Miesto Tarybą lenkai tyčiomis aplenkė ištiesus žydų kvartalus, kad tuo būdu sudarius lenkų didžiumą.

— Pažymėtina, kad svyruojanti, abejojanti inteligentai, pagyvenę lenkų valdžioj, pradeda atvirsti į lietuvių.

— Lietuvių spauda labai varžoma; cenzūra brėžia be pasigailėjimo viską, kas tik jai nepatinka.

— Dėliai atsitikimų vas. 23 d. Panemunėj Vilniaus lenkų laikraščiai labai džiaugėsi. Aprašinėdami maištą, jie tyčiomis iškraipė dalykų stovį. Lietuvių kariuomenę jie vadina grynai bolševikiška.

Iš Mažosios Lietuvos.

Klaipėdoj vasario mėnesio 21 d. Prūsų Liet. Tautos Taryba vienu balsu nutarė suvienyti Prūsų Lietuvą su Didžiąja Lietuvą į vieną valstybės kūną. Be to dar nutarė siųsti savo atstovų į Lietuvos Steigiamąjį Seimą ir į Valstybės Tarybą.

— Pr. L. T. Taryba išrinko į Lietuvos Valstybės Tarybą 4 savo atstovus: dr. Gaigalaitį, Strekį, Jankų ir Lakšį.

— Prūsų Liet. Taryba Santarvei pareiškė, kad reikalinga: 1) Tuoju panaikinti senąją muto sieną ir atkelti į kitą Nemuno pusę. 2) Tuoju sujungti geležkelius, pašta, telegrafą ir telefonus su Didžiosios Lietuvos. 3) Leisti Lietuvos Valstybei laisvai naudotis Klaipėdos uostu ir Nemuno srove.

Gen. Odry išsireiškė, kad tie pageidavimai galės būti patenkinti, tik dėl lenkų geležkelių esančių paimtus dalykus. Geležkelius iš vokiečių turėjo perimti komisija su amerikiečių priešaky, bet Amerika savo atstovo nesiunčia, ir geležkelius po senovei valdo vokiečiai.

Įvažiuojimas iš Mažosios Lietuvos į Didžiąją. L. Užsienio reik. ministerija Klaipėdos krašto valdytojų gener. Odry pranešė, kad į Didžiąją Lietuvą galės važiuoti tik tie asmenys, kurie ant savo paso turės Prūsų Liet. T. Tarybos pažymėjimą, jog tas pasas tinka įvažiuoti į Didžiąją Lietuvą ir grįžti Mažon. Taip yra sutarta su Pr. L. T. Taryba ir pranešta apie tai pasienio sargyboms.

Vokiečiai suėmė žymų Mažosios Lietuvos darbuotoją J. Stikliorį „Prūsų Lietuvių Balso“ redaktorį ir lietuvių spaustuvės vedėją. „Prūsų Liet. Balsas“ uždarytas.

Prūsų Lietuva dedasi prie Didžiosios Lietuvos. Liet. Minist. Kabinetas posėdy vas. 27 d., apsvaustęs Prūsų L. T. Tarybos nutarimus, rado juos visiškai atsakant savo programai ir nutarė imtis priemonių tų nutarimų vykdymui. Kaip yra žinoma Prūsų Liet. Taryba nutarė dėtis prie Didžiosios Lietuvos ir dalyvauti Lietuvos valstybės atstatyme.

Lietuvos reikalai svetur.

Amerikos Jungtinių Valstybių Kongrese š. m. Sausio 19 d. kongreso narys W. Chareller kalbėjo Lietuvos ir kitų naujųjų valstybių vardu, išrodinėdamas būtina reikalą pripažinti tų kraštų nepriklausomybę ir teikti joms pinigines pašalpas.

— Amerikos valdžia nesipriešina daromai tarp lietuvių paskolai, nors lenkams ir airiams nebuvo tai leista. Iki šiol jau surinkta per 300.000 dol.; tikimasi kelių milijonų.

Lietuviai belaisviai ir įkaitai bolševikuose. Latvių valdžia sutinka leisti pervežti lietuvius belaisvius ir įkaitus, išmainytus su Sovietų Rusija. Mainymas įkaitais ir belaisviais galės būti vykdomas latvių fronte Vindavo—Ribinsko geležinkelio linija. Per savo barakus latviai galėsia praleisti ne daugiau 200 žmonių kasdien, ligi nėra padaryta taika su bolševikais.

Del Lietuvos atstatymo. Vid. Reik. Ministerija per Amerikos lietuvių atstovą Lazdyną atsiklausė, ar nesutiktų Amerikos lietuviai statytojai, mechanikai, technikai ir k. dalyvauti Lietuvos miestų ir miestelių atstatymo darbe. Vasario 28 d. nuo Amerikos lietuvių mechanikų Draugijos Vid. Reik. Minister. gavo atsakymą, jog amerikiečiai sutinka imtis to darbo.

Sveicarijai pripažįsta mūsų pasus. Sveicarių Valdžia galutinai sutiko pripažinti Lietuvos valstybės pasus ir todėl Lietuvos pasiuntinybę paskelbs, kad vi-

si gyvenanti Šveicarijoje Lietuvos piliečiai išsimtu tokius pasus. Taip pat bus kontroliuojama ir kareivavimo pareigų atlikimas.

Padėka Amerikos Raudonajam Kryžiui Lietuvos misijos pirmininkas Jonas Vileišis įteikė Amer. Raud. Kryž. raštą, dėkodamas už suteiktą Lietuvai pagalbą. Rašte trumpai išdėstyta atsitikimai Lietuvoje karo metu ir paduodamas planas, kuriuo Amer. Raud. Kryž. galėtų pagelbėti Lietuvai.

Amerikos lietuviai kareiviai rengiasi važiuoti Lietuvon. Lietuvos karinė misija Amerikoje išleido atsišaukima, ragindama Amerikos lietuvius stoti į Lietuvos laisvės kovotojų eiles. Amerikos lietuviai prielankiai tą atsišaukimą sutiko ir pradėjo rašyti. Brokline užsirašė net ir tie kareiviai, kurie buvo sužeisti Prancūzijoje.

Rumunai ir lietuviai tremtiniai Rumunų valdžia praneša, kad ji leidusi pervaziuoti per Rumuniją Lietuvos atstovui į Odesą, bet lietuviams tremtiniams grįžti į Lietuvą per Rumuniją negalinti leisti, kadangi Rumunijos sienos yra uždarytos dėlai dėtotosios šiltnės ir maro (džiūmos) pavojaus.

U ž s i e n y .

Lietuviai Užkaukazy. Iš Bakų miesto parėjo žinia, kad Užkaukazy yra likę daug Lietuvos piliečių. Pačiame Bakų mieste gyvena keli lietuviai karininkai, vienas pulkininkas, keturi karo gydytojai ir t. t. Visi jie nori grįžti Lietuvon, tik pinigų kelionei neturi.

Latvių spauda apie lietuvius. Latvių laikraščiai, sekdami lenkus, vėl pradėjo skleisti visokių plepalų — paskalų apie Lietuvos valdžią. Lietuvių-lenkų santykių paastrėjimą latviai aiškina vokiečių įtaka bei kurstymais. Ir anglų misijas Rygoje latviai stengiasi tuom įtikinti.

Iš Bolševikijos. Pradžioje bolševikų viešpatavimo Rusijoje atsirado daugybė visokių tarybų, kaip tai: kareivių, darbininkų, pabriku ir k. tarybos. Beka-riaujant, bolševikų vadai suprato, kad kareivių tarybos baisiai ardo drausmę ir netrukus panaikino jas. Paskui, matydami, kad pabriku tarybos bei komitetai trukdo pramonę atstatyti, komisarai ir jas panaikino. Galop buvo panaikintos ir sodžiaus darbininkų tarybos bei komitetai, kadangi jos kliudė palaikyt šalyje tvarką. Tarybų vietoj visur pastatyta Komisarai-diktatoriai, kurie valdo viską savo nuožiūra.

Oficialinė dalis.

Valgio įvairinimas.

Įsakau įvairinti valgį į savaitę šiaip: 2 kartu sriuba iš bulvių ir kruopų, 2 kartu kopūstai, 1 kartą kukulių (parpelių, murmuliku) sriuba ir 2 kartu žirnių sriuba. Armijos Intendantui uždedu pareigą dalims reikalaujant atleisti šiuos produktus reikiamoj kiekybėj. Vakarieniems virti arba bulvių sriuba arba kruopas. Visiems virimams atleisti atitinkamą kiekybę mėsos arba konservų ir riebalų.

Prekyba pasieny.

1. Visuose Lietuvos pasienių ir prieinančiuose prie demarkacijos linijos valsčiuose, kurie ištiesai arba dalimis įeina į 15 kilometrų zoną nuo sienos ar demarkacijos linijos, sustabdoma laisva prekyba. Įeinančius į minėtąją zoną valsčius arba jų dalis skelbia Vidaus Reikalų Ministeris.

2. Prekėms išvežti į anapus, šiuo įstatymu nustatytosios zonos, arba prekėms išvežti iš Valstybės vidaus į pasienio ir demarkacijos linijos zonos val-

sčius, prekybos tikslais reikia turėti Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerijos leidimas.

3. Pasienio ir demarkacijos linijos zonos valsčiuose valsčių ir apskričių valdybos gali tikrai saviems reikalams leisti zonoje gyvenantiems žmonėms, kaip zonoje pirkti prekių ir produktų, taip ir šiapus zonos pirktuosius įsivežti.

Įsivežti prekėms iš zonos savo reikalams reikia turėti leidimas iš savo valsčiaus.

4. Išvežti prekėms iš zonos prekybos reikalams reikia turėti leidimas to valsčiaus Valdybos, iš kurio prekės išvežamos.

5. Saugoti, kad prekės nebūtų išvežamos, privalo pasienio sargyba, milicija, kariškiai, savivaldybių vyresnybės ir asmens, turintieji liūdymus, kad jiems leidžiama kontroliuoti.

6. Sugautieji vežant, arba supirkinėjant be leidimų prekes baudžiami iki 10-ties tūkstančių auksinų. Be to gali būti baudžiami kalėjimu iki trijų mėnesių, pinigine bauda ir konfiskuojamos prekės, arkliai ir vežimai. Sugautieji antru ir trečiu kartu baudžiami dvigubai. Nubaustieji viešai skelbiami.

7. Piniginė bauda ir prekių, arklių ir vežimų konfiskavimas vykdoma administraciniu keliu ir neveliau 10 dienų. Kalėjimo bausmės dedamos teismo keliu.

8. Administracinę baudą deda komisija, susidedanti iš apskrities viršininko, karo komendanto ir apskrities valdybos nario.

Pastaba: Vietose, kame komendantūrų nėra, komisijoje dalyvauja komendanto vietoje — milicijos vadas.

9. Trečdalis konfiskuotųjų prekių vertės eina pagavusiųjų asmenų naudai, du trečdaliu labdarybės reikalams per Vidaus Reikalų Ministeriją, vežimai ir arkliai — Valstybės naudai.

10. Už neteisingųjų liūdymų davimą, kaltininkai baudžiami kalėjimu iki trijų mėnesių.

11. Taisyklės šiam įstatymui vykdyti leidžia Vidaus Reikalų Ministeris, susitaręs su Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministeriu. L. K. Įs. Nr. 235.

Butelius rinkti.

Daugelyje vietų yra primėtyta tuščių visokio didumo butelių (nuo vyno, degtinės ir t. t.), kurios betiksliai naikinasi. Įsakau kariuomenės dalims ir komendantūroms rinkti tokias bonkas ir siųsti Krašto Apsaugos Ministerijos Centralin Vaistų Sandėlin (Kau-nas, Laisvės alėja Nr. 14). Sandėlis bonkų priėmime išduos kvitas. L. K. Įs. Nr. 253.

Baudžiamojo Statuto papildymas.

Skelbdamas šį Baudžiamojo Statuto papildymą ir pakeitimą, įsakau: 1) Jo laikytis Armijos ir Karo Lauko Teismuose, nagrinėjant atatinamas bylas; 2) paskelbti kariuomenės dalių įsakymuose visų kariškių žiniai ir 3) privalomai Vyriausybei prideramai ir įsakmiai išaiškinti kareiviams bausmę, gresiančią už čia numatytus nusidėjimus.

1. Už ginkluotą sukilimą:

- a) atimti Lietuvai nepriklausomybę,
- b) Lietuvos teritorijos daliai atplėšti,
- c) sudaryti su kitomis valstybėmis ryšius, kurie įželdžia Lietuvos suverenumą (nepriklausomybę),
- d) nuversti konstitucijos keliu įvestą tvarką ir valdžią, nusikaltusieji baudžiami mirties bausme.

2. Už kėsintis ginkluotu sukilimu pasiekti minėtus p. 1 siekinius, nusikaltusieji baudžiami nuo 8 metų sunkių darbų kalėjimo ligi mirties bausmės.

3. Už rengimąsi ginkluotu sukilimu pasiekti minėtus p. 1 siekinius, nusikaltusieji baudžiami sunkių darbų kalėjimo nuo 4 metų ligi gyvos galvos.

4. Nusikaltimų pažymėtų p. p. 1, 2 ir 3 bendrininkai baudžiami numatytais Baudžiamajame Statute bausmėmis.

5. Visų nusmerktų pagal p.p. 1, 2, 3 turtas konfiskuojamas Valstybės naudai.

6. Už priklausymą prie slaptų organizacijų pasiekti minėtiems p. 1 šio įstatymo siekiniams nurodytu tame p. būdu nusikaltusieji baudžiami sunkių darbų kalėjimu ligi 8 metų.

7. Už kurstymą dėtis prie p. 6 minėtų organizacijų nusikaltusieji baudžiami sunkių darbų kalėjimu ligi 4 metų.

8. Kas mažintų Valstybės apsigynimo pajėgas, naikindamas geležinkelius, telegrafus, telefonus, tiltus ir kitas susisiekimo priemones, vandens įvadas arba karinę medžiagą ir visą tai, kas paskirta kariuomenei išlaikyti, baudžiamas nuo 4 metų sunkių darbų kalėjimo ligi mirties bausmės.

9. Bausmės už vidaus tvarkos ir ramumo ardyumą, nustatytosios Baudžiamajame Statute, keliamos vienu laipsniu aukščiau.

10. Už nusikaltimus žmogaus gyvybei plėšiant arba grobiant, baudžiama nuo sunkių darbų kalėjimo ligi mirties bausmės.

11. Už plėšimą ir grobimą baudžiama sunkių darbų kalėjimu nuo 4 metų ligi gyvos galvos.

12. Šio įstatymo p. p. 1, 2, 3, 4, 8 ir 10-ame numatytus nusikaltimus teisia Armijos Teismas arba Karo Teismas.

L. K. įs. Nr. 260.

Bausmė dėl tarnybos nežinojimo.

Benagrinėjant Armijos Teisme bylas, pastebėta, kad kareiviai, nusikalte tarnybos pareigų laužyme einant sargybą ir dizūravimą, yra nusidėjimuose pažymėtuose K. įst. XXII kn., kaip antai: išvogę sergiamuosius daiktus, paleidę areštuotuosius, pasišalinę iš sargybos vietos ir kitą, teisinasi tuo, kad jiems kuopų vadai neišaiškine sargybos ir dezūravimo pareigų. Tas vadų neveiklumas dažnai esti prirodomas ir liūdininkų, dėliai ko teismui prisieina mažinti teisiamųjų bausmė.

Kad išvengus panašių atsitikimų, įsakau dalių vadams uoliai prižiūrėti, kad kuopų vadai atitinkamai išaiškintų ir užtenkamai išmokintų kareivius jų tarnybos pareigų, nes liūdininkų parodymais iškėlus teisme panašius dalykus, bausmė nebus mažinama, o vadai bus traukiami Teismo atsakomybėn už valdžios neveiklumą pasak K. įst. XXII kn. 142 ir 145 str.

L. K. įs. Nr. 260.

Priesaikas.

Įsakau prisieikinti visus rikiuotės ir nerikiuotės dalių bei įstaigų kariškius, ligšioliai dar nepriėmusius priesaikos.

Dėl pašalpų.

Įstatymo apie algas ir pašalpas kariškiams ir jų šeimynoms 1919 m. gegužės 2-os dienos § 2 žodžiai: „karių ir kareivių šeimynos gauna kas mėnuo 50% pašauktojo algos“ pakeičiami šiaip:

„Mobilizuotųjų ir savanorių karių ir kareivių šeimynos, kurias jie išlaikė prieš stodami kariuomenėn, gauna pašalpos kas mėnuo 50% jų algos“.

L. K. įs. Nr. 258.

Pinigai už neišgauta maistą.

Įsakau pradėdant nuo 1-mo vasario šių 1920 metų išmokėti kareiviams pinigais už neišgautus maisto produktus, skaitant davinio kainomis, apskelbtomis „Lietuvos Kariuomenei“ įsakyme Nr. 168.

Pinigus mokėti kas mėnuo, mėnesiui pasibaigus.

L. K. įs. Nr. 258.

Prie Krašto Aps. M-jos Inžinerijos dalies yra susiorganizavusi Fotografijos dalis, kurios tikslas—fotografija atvaizduoti kariuomenės gyvenimą, ypač žymesnius, idomesnius jos gyvenime atsitikimus. Jau da-

bar yra gerokas skaičius nutraukimų iš kariškių gyvenimo ir šiaip žymesnių visuomenės gyvenime įvykių. Visi kariškiai norintieji gauti viršminėtų fotografijos nutraukimų privalo kreiptis į Inžinerijos dalį, kurioje galima juos nusipirkti, mokant už egzempl. 1 auks. (13×18 formato). Taip pat gali nusiimti kariškiai už nustatytą užmokesnį kaip pavieni, taip ir grupėmis.

L. K. įs. Nr. 258.

Kaip nešioti batus.

Išduodami kariuomenės dalims amerikoniški batai ir pusbačiai yra padaryti pagal tam tikrų specialistų nurodymų; jų padai yra sudaryti iš trijų dalių; tarpe apatinės ir viršutinės padų odos yra įdėtas smaluotos medžiagos plokštas, kad nepraeitų į pusbačių (batų) vidų vanduo.

Šitokie batai turi būt užlaikomi prisilaikant šių taisyklių:

1) batai turi būt gerai pritaikinti prie kojų.
2) batai nešiojami purvyne, arba balose turi būti kas savaitę patepti.

3) batus niekuomet nelaikyti prie šilumos.

Slapi batai degs ir tuojaus pasigadins.

L. K. įs. Nr. 258.

Pritrūko statutų.

Kadangi Literatūros daly pritrūko „Įgulos“ ir „Rikiuotės“ statutų ir dėliai techniškų kliūčių tuo tarpu negali būti naujų tų statutų laidų, todėl visos dalys privalo atliekamus minėtų statutų ekzemplierius sugražinti į Generalinį Štabą.

Susirgusių paleidimas.

Sunkiai susirgusius kareivius sveikatos pataisymui leisti 6-ių mėnesių atostogoms. Patikrinti ir paleisti privalo komisijos, sušaukiamos Vyriausiojo Ligoninės gydytojo, išreikalaujant į šią Komisiją vieną rikiuotės karininką, skiriamą Generalinio Štabo Rikiuotės Skyriaus Viršininko nuožiūra. Šie asmens išbraukiami iš dalių sąrašų ir paleidžiami savo rūbuose.

Kiekvienoje divizijoje sudaryti komisija iš 3-jų gydytojų ir vieno karininko. Komisijai patikrinti silpnos sveikatos kareivius ir paleisti iš kariuomenės. Amuniciją atimti. Komendantūros kareivius, gelžkelių kuopos, sapiorų kuopos, baltgudžių kuopos—peržiūri ta divizijos komisija, rajone kurios yra paminėtos dalys. Dėl 1-mo atsargos bataliono sudaroma atskira komisija, kuri veikia tomis pačiomis teisėmis, kaip komisija prie divizijos. Kaune sudaryti komisija, prie Kauno Komendantūros, kuriai peržiūrėti visus silpnos sveikatos įgulos kareivius. Savo darbą komisija privalo užbaigti ligi 1 balandžio š. m.

L. K. įs. Nr. 263.

Dėl lovų ir valgio.

Nežiūrint mano įsakymo, kuopose matai nepinami. Nepildančius tuojaus mano įsakymo, aš šalinsiu nuo komandavimo kuopomis. Lovos turi būti visiškai tvarkoje.

Mėsa pietums dalinti porcijomis ir, tik visiškai negalint to padaryti, piaustyti gabalėliais. Vakariene įvairinti, žiūrint esamųjų produktų. Pulkams išanksto už 2 savaitių pirmyn prisiūsti Armijos Intendantui reikiamųjų produktų reikalavimus, o pastarajam griebtis griežtų priemonių, kad šiuos produktus pristatyti.

L. K. įs. Nr. 263.

Atsakomybė už melagingas žinias.

Mūsų priešai dar nenurimo. Negalėdami mus įveikti jėga ar subruzdėmais, leidžia visokių neramių gaudu. Taigi šiuomi griežtai draudžiu platinti melagingas žinias, kurios gali sukelti neramumą visuomenėje. Nusikaltusieji bus traukiami atsakomybėn, kaip kurstytojai prieš tvarką ir valstybę.

L. Kar. įs. Nr. 266.

Armijos Teismas paskyrė teisiamajin posėdį nagrinėti:

1920 m. kovo 18 d. Kaišėdorių Kom. k. kareivių

Mato Žaromskio ir Justino Pluko, kaltinamų 3 d. 581 str. Baudž. Statuto, byla.

1920 m. kovo 20 d. Elektro-Tech. bat. Leit. Vlado Matulionio, kaltinamo 445 ir 448 Baudž. Statuto str., byla.

1920 m. kovo 24 d. 4 p. L. K. Mindaugio p. 2 k. kareivio Elijo Jankelevičiaus, kaltinamo 453 Baudžiamojo Statuto str. ir 279 Karo Baudžiam. Statuto str., byla.

Vyr. Leit. Budrevičius
1920-III-15 m. Armijos Teismo Sekretorius.

Zemė kariškiams.

1919 metų birželio 20 d. buvo priimtas įstatymas, kuriuomi kariškiai aprūpinami žeme. Bet tokis darbas, kaip surasti tinkamą žemę, paskui ją išdalinti ir tinkamai atiduoti tikrai reikalingiems asmenims, reikalauja ne maža laiko. Todėl ilgą laiką buvo galima skelbti tik tas žinias, kurios nurodo, kur ir kiek žemės yra paskirta kariškiams gauti. Kad patį žemės dalinimą pagreitinoti, Krašto Apsaugos Ministerija išsiuntinėjo mobilizuotus matininkus, kurie žemę matavo į sklypus.

Dabar mes jau galime pranešti, kad žemės skirstymo klausimas ir pirmutinės įstatymo formos jau perejo į gyvenimą. Šiuo kartu pranešame tikrai, kas tosios žemės yra gavęs Kedainių apskrity. Gutenberggo dvare žemė yra duota:

1) Juozui Taiševskiui — mirusio kariškio tėvui — 14,30 hekt. 2) Zofijai Sakavičienei nukauto kareivio motinai — 10,06 hekt. 3) Pranui Petrulaičiui paleistam sužeistam kareiviui — 13,00 hekt. 4) Ignui Basagirskiui paleistam suž. kareiviui — 13,70 hekt. 5) Petruui Skinuliui nukauto kareivio tėvui — 15,60 hekt. 6) Petruui Ulickui paleistam sužeistam kareiviui — 12,50 hekt.

Be to dar duota Karūnavos dvare 7) Uršulei Jankauskienei mirusio kareivio motinai — 18,76 h.

Gavę žinių iš kitų apskričių tuojaus apie tai paskelbsime „Kariškių Žodyje“.

Pasveikinimas

Lietuvos Armijai.

Mes, Veisėjų valsčiaus gyventojai (lietuviai ir žydai), keldami š. m. Vasario 16 d. dviejų metų Lietuvos nepriklausomybės (sukaktuvių) šventę, džiaugdamies sveikiname Jus, narsūs Lietuvos karžygiai ir mūsų gynėjai, dėkodami Jums už išvadavimą mūsų tėvynės iš okupantų rusų bolševikų ir vokiečių bermontininkų. Tikimės, kad išvaduosite ir tą Lietuvos dalį, kurią dar lenkai laiko užgrobę.

Valio Lietuvos kariuomenė!

Valio mūsų gynėjai!

Įgalinti pasirašyti manifestacijos Komisija.
Klebonas Marma, Mok.: Jokūbas Aržuolaitis
ir A. Ivoška, Žydų Mokytojas: Leizer Rozenzweig,
Gerson Kuklanski.

Redakcijos atsakai.

J. Kliknai (Birgtanton, Amerikoje). Už linkėjimus ir gerus norus ačiū. Rašinys mūsų laikraščiui netinka.

L. Ašui. Reikia kuogreičiausia stoti į savo dalį. Apie bausmę nieko negalime pasakyti, kadangi nežinome kokiose apylostovose ji buvo padaryta. Kas pats grįžta, prie kaltės prisipažįsta, tam bausmė visuomet mažesnė.

Karosėliui. Tamstos reikalaujami „K. Ž.“ Nr. Nr. jau pasiūti.

„Darbininko“ (Amerikoje) administracijai. Už atskirų Nr. Nr. pardavinėjimą iš Tamstų esame gavę 5 dolerius. Kitu numeriu pradėdant siunčiame T. po 25 egz. „Laišvės“ red. pranešame.

Suvažiavimas

draug. atstovų kurios rūpinasi kareivių reikalais.

Mūsų visuomenėj yra susidariusių draugijų, kurios rūpinasi kareivių reikalais: renka aukų, siunčia jas į frontą ir tt. Bet jų veikimas nesubendrintas, kiekviena veikia sau atskirai. Kaune yra „Kareivių Prietelių Draugija“, Vilkaviškyje, Šakiuose ir kitose vietose yra vėl panašių draugijų. Nesubendrintas darbas dažnai kenkia pačiam kareivių šelpimui. Vienos dalys gauna daugiau, kitos visai negauna. Žodžiu, nėra sistematingai sutvarkyta.

Kad kareivių šelpimo darbas eitų tinkama vaga, kad subendrintus ir sujungus visas visuomenės pajėgas šioj srityj, Literatūros Skyriaus Kultūros ir Švietimo Sekcija, susitarusi su „Kareivių Priet. Draugija“ balandžio 9 d. š. m. 10 val. ryto Kareivių klūbe (Maronio g-vė Nr. 3) šaukia Kaune suvažiavimą draugijų, kurios rūpinasi kareivių reikalais.

Dienotvarkė:

1. Pranešimai iš vietų.
2. Tolimesnė darbuotė draugijų, teikiančių kareiviams pagalbą.

3. Santykiai su Kultūros ir Švietimo Sekcija.

4. Kiti reikalai ir sumanymai.

Visų draugijų, kurios rūpinasi kareivių reikalais, prašome būtinai atsiųsti savo atstovų.

Gen. Štabo Lit. Skyr.

Kultūros ir Švietimo Sekcija

ir
Kareivių Prietelių Draugija.

Visiems karo Komendantams.

Šių metų vasario 23 d. sukilėliai - artileristai bėgdami iš Panemunės išjojo Vyriausio Karo Vado arkliais, kurių šios žymės: 1) Arklys — šviesiai sargas, 6 metų, ūgio—3¹/₂ verškų, visų kojų ¹/₂ čiurnių baltos, laukos, uodega anglizuota, karčiai nukirpti; 2) arklys tamsiai sargas, 5 metų, ūgio 3¹/₂ verško, abiejų kairiųjų kojų čiurnės baltos, kaktoj ir tarpnėsyj baltos žymės, uodega anglizuota, karčiai kirpti. Abudu arklių artilerijos tipo. Vyr. Karo Vadas įsakė griebtis visų priemonių, kad surastų šiuodu arklių. Pranešti apie tai visiems per apskričių ir valsčių valdybas ir suradus arklius atsiųsti Kaunan Generalin Štaban.

Skelbiu visų žinigi, kad nuo š. m. kovo 13 dienos per demarkacijos liniją su lenkais bus praleidžiami vien asmenys, turintieji Generalinio Štabo leidimus su fotografijos kortelėmis per šiuos punktus: Ežerėnai, Vievis ir Mariampolė.

Asmenys su kitų įstaigų leidimais ir ne per nurodytas vietas nebus praleidžiami.

L. e. p. General. Štabo viršininkas
Generalinio Štabo pulkininkas
Kleščinskas.